

Transect-rapport 1648

**Deventer, Rembrandtkade
Gemeente Deventer (OV)**

Een Inventariserend Veldonderzoek (verkennende fase)

transect

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK ► ADVIES

Auteur	Drs. T. Nales
Versie	Eindversie
Projectcode	18020080
Datum	21-11-2018
Opdrachtgever	Tauw b.v. Postbus 133 7400 AC Deventer
Uitvoerder	Transect b.v. Overijsselhaven 127 3433 PH Nieuwegein
Onderzoeksmelding	4596510100
Bevoegde overheid	Gemeente Deventer
Adviseur namens gemeente	Archeologie Deventer
Beheer documentatie	Transect b.v., Nieuwegein

Autorisatie		
Naam	Datum	Paraaf
Drs. A.A. Kerkhoven (Senior archeoloog)	27-03-2018	

ISSN: 2211-7067

© Transect b.v., Utrecht

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Transect aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

In opdracht van Tauw b.v. heeft Transect in maart 2018 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Rembrandtkade in Deventer (gemeente Deventer). De aanleiding voor het onderzoek vormt de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de realisatie van appartementen in het gebied.

Het plangebied ligt in het bestemmingsplangebied “Digitalisering Analoge Bestemmingsplannen” (2016). Op het te onderzoeken perceel ligt een dubbelbestemming “waarde archeologie”. Dit betekent dat in het kader van de aanvraag van de omgevingsvergunning een archeologisch vooronderzoek is vereist.

De archeologische verwachting op resten uit de Nieuwe tijd is hoog voor wat betreft de aanwezigheid van resten uit de Nieuwe tijd hoog is (specifiek met betrekking tot de aanwezigheid van militair erfgoed en landgebruik). Er ligt in het plangebied op een diepte tussen 80 cm tot 190 cm -Mv een begraven bodemniveau, waaruit archeologische indicatoren uit die tijd aanwezig zijn. Dit bevestigt de verwachting uit het bureauonderzoek van Van der Wal (2018) voor wat betreft het noordelijk deel van het plangebied. Omdat dit niveau ook in het zuidelijk deel van het plangebied aanwezig is, kunnen ook hier resten uit de Nieuwe tijd voorkomen. Resten uit de Tweede Wereldoorlog kunnen zich direct onder de moderne verstoringslaag in het gebied bevinden, op een diepte vanaf 40-50 cm -Mv. Voor wat betreft de overige perioden is de verwachting in het plangebied laag, aangezien de bodem tot een diepte van 2,5 m -mv uitsluitend uit uiterwaardafzettingen bestaat. Dit resultaat ligt in lijn met de resultaten uit het bureauonderzoek (Van der Wal, 2018).

Advies

De hoge verwachting leidt ertoe dat in het plangebied met de aanwezigheid van archeologische resten rekening gehouden moet worden uit de Nieuwe tijd (sporen van landgebruik, van een schans of eventueel resten uit de Tweede Wereldoorlog). In het kader van een vergunningsverlening betekent dit dat aanvullende onderzoeksinspanning benodigd is om deze verwachting te toetsen (het vaststellen of, en in hoeverre, in het plangebied sprake is van een behoudenswaardige vindplaats (IVO, karterende en waarderende fase)). Dit onderzoek kan het beste plaatsvinden in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. Doel van dit onderzoek is om de aanwezigheid en aard van de gevonden resten in het plangebied vast te stellen binnen het toekomstig te verstoren gebied. Na dit onderzoek zijn de archeologische resten in het gebied te waarderen en kan eventueel een doorstart naar een opgraving van de toekomstig bouwvlakken. Voor een dergelijk onderzoek dient de werkwijze te worden vastgelegd in een Programma van Eisen (PvE), dat door de gemeente Deventer dient te worden beoordeeld en goedgekeurd.

De noodzaak van een gravend (vervolg)onderzoek wordt mede bepaald door de aard en diepte van de geplande ingrepen in relatie tot de diepteligging van de archeologische niveaus. Dit laat ruimte om eventueel aanwezige archeologische resten in te passen op een archeologievriendelijke manier. Het (beperkt) ophogen van de te bebouwen locaties behoort hier tot de mogelijkheden.

Bovenstaande vormt een advies. Op grond van de resultaten van het rapport en het advies zal het bevoegd gezag (de gemeente Deventer) een selectiebesluit nemen over de daadwerkelijke omgang met eventueel aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied.

Inhoud

1. Aanleiding	1
2. Aard en doel van het archeologisch vooronderzoek	2
3. Afbakening van het plangebied	1
4. Planvorming en consequenties toekomstig gebruik	2
5. Beleidskader	3
6. Achtergrondinformatie	4
7. Werkwijze	5
8. Resultaten veldonderzoek	6
9. Beantwoording onderzoeksvragen	8
10. Conclusie en Advies	9
11. Geraadpleegde bronnen	10
Bijlage 1: Boorpuntenkaart	11
Bijlage 2: Foto's van de boringen	12
Bijlage 3: Boorbeschrijvingen	14

1. Aanleiding

In opdracht van Tauw b.v. heeft Transect¹ in maart 2018 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Rembrandtkade in Deventer (gemeente Deventer). De aanleiding voor het onderzoek vormt de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de realisatie van appartementen in het gebied.

Het plangebied ligt in het bestemmingsplangebied “Digitalisering Analoge Bestemmingsplannen” (2016). Op het te onderzoeken perceel ligt een dubbelbestemming “waarde archeologie”. Dit betekent dat in het kader van de aanvraag van de omgevingsvergunning een archeologisch vooronderzoek is vereist.

In het plangebied heeft reeds een bureauonderzoek plaatsgevonden (Van der Wal, 2018). Op grond van dit onderzoek bestond een verwachting voor de aanwezigheid van archeologische resten in het plangebied. Daarom is een onderzoek voorgesteld om meer inzicht te krijgen in de bodemopbouw, de mate van intactheid ervan en de daadwerkelijke aanwezigheid van resten in het plangebied. Op basis hiervan is een inschatting te maken van de archeologische potentie van het gebied. Onderhavig rapport beschrijft de resultaten van dit onderzoek.

Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met het voor dit onderzoek opgestelde Plan van Aanpak voor onderhavig onderzoek (PVA) en de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 4.0.

¹ Transect b.v. voldoet aan de eisen zoals gesteld in de kwaliteitsnorm ‘BRL SIKB 4000’, versie 4.0, en is gecertificeerd door middel van een procescertificaat. Transect b.v. is certificaathouder van de volgende protocollen: ‘KNA Protocol 4001 Programma van Eisen’, ‘KNA Protocol 4002 Bureauonderzoek’, ‘Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Overig’, ‘Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Proefsleuven’ en ‘Protocol 4004 Opgraven’, en staat geregistreerd bij het RCE en de SIKB.

2. Aard en doel van het archeologisch vooronderzoek

Het doel van het Inventariserend Veldonderzoek (IVO) is het aanvullen en toetsen van de archeologische verwachting, zoals die door Van der Wal (2018) is opgesteld. Binnen het Inventariserend Veldonderzoek wordt onderscheid gemaakt in twee fasen, namelijk een verkennende fase en een karterende fase. Tijdens de verkennende fase worden de bodemopbouw, bodemintactheid en bodemreliëf in kaart gebracht. Hiermee ontstaat inzicht in de landschapsvormende processen en landschappelijke eenheden uit het verleden. Op basis hiervan kan een oordeel worden gegeven over waar, wanneer en in hoeverre het gebied in het verleden geschikt was voor de mens. Tijdens de karterende fase wordt, voor zover mogelijk, de feitelijke aan- of afwezigheid van archeologische waarden vastgesteld. Het huidige onderzoek betreft uitsluitend een verkennende fase. Het onderzoek moet waar mogelijk antwoord geven op de volgende vragen:

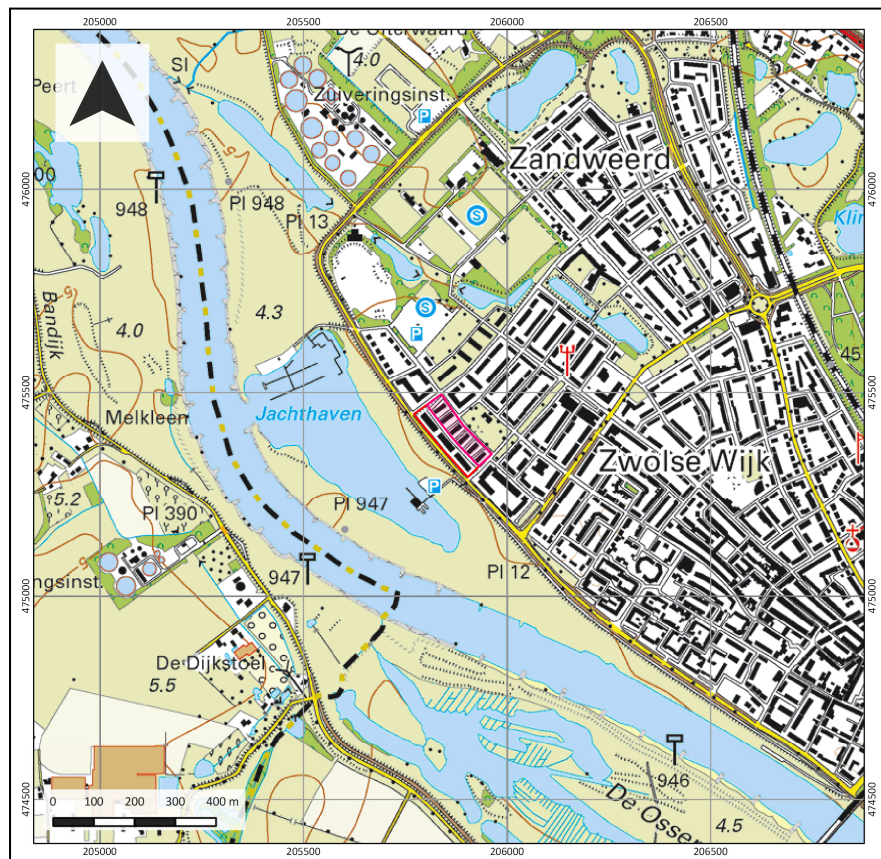
- Hoe heeft het plangebied oorspronkelijk in het natuurlijk landschap gelegen?
- Zijn er binnen de bodemopbouw archeologisch relevante bodemniveaus te onderscheiden en hoe diep liggen deze?
- In hoeverre zijn de archeologisch relevante bodemniveaus nog intact (verstoring, erosie, afdekkend substraat)?
- Wat is de archeologische verwachting van het plangebied en in hoeverre is deze te differentiëren in laag, middelhoog en hoog?

Het resultaat van het Inventariserend Veldonderzoek is een rapport met een conclusie omtrent de mogelijke aan- of afwezigheid van archeologische waarden in het plangebied en het risico dat deze worden verstoord als gevolg van de voorgenomen bodemingrepen. Op basis van het rapport kan de bevoegde overheid een beslissing nemen in het kader van de planprocedure. Het rapport bevat waar mogelijk gegevens over de aan- of afwezigheid, aard, omvang, ouderdom, gaafheid, conservering en (relatieve) kwaliteit van archeologische waarden.

3. Afbakening van het plangebied

Gemeente		Deventer
Plaats		Deventer
Toponiem		Rembrandtkade (ong.)
Kaartblad		27G
Coördinaten	<i>Noordwest</i>	205.771 / 475.447
	<i>Noordoost</i>	205.838 / 475.495
	<i>Zuidwest</i>	205.962 / 475.350
	<i>Zuidoost</i>	205.962 / 475.350

Het plangebied ligt aan de Rembrandtkade in het noorden van de bebouwde kom van Deventer (gemeente Deventer). De ligging van het plangebied is weergegeven in figuur 1. Het wordt topografisch begrensd door de Rembrandtkade (in het westen), de Rubensstraat (in het oosten), de Ruysdaelstraat (in het zuiden) en de Hobbemastraat (in het noorden). Dwars door het plangebied ligt de Nicolaas Maesstraat. In totaal heeft het plangebied een oppervlakte van 1,5 ha. Hierbinnen zal in het oostelijk deel nieuwbouw plaatsvinden, waarbij enkele appartementen zullen worden gerealiseerd. Dit gebied (het bouwvlak) vormt het onderzoeksgebied en heeft een oppervlakte van circa 8.000 m².

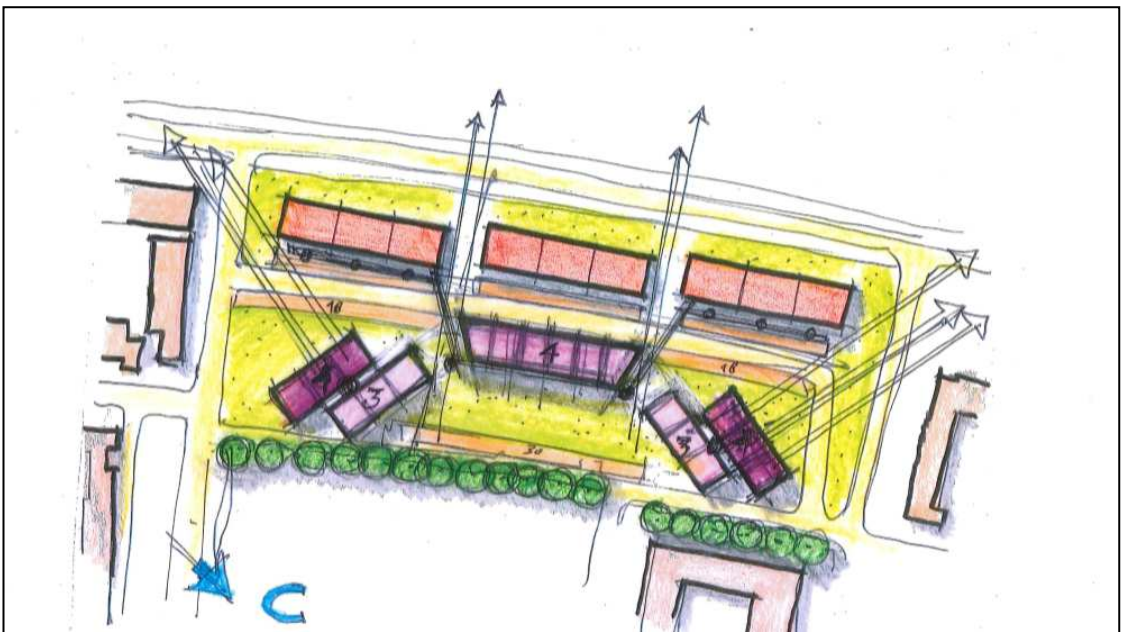

Figuur 1: Ligging van het plangebied (met rode lijnen aangegeven). Het onderzoeksgebied is met roze, gearceerde lijnen aangeduid.

4. Planvorming en consequenties toekomstig gebruik

Kader	Aanvraag omgevingsvergunning
Planvorming	Nieuwbouw appartementen
Bodemverstorende werkzaamheden	Graafwerkzaamheden

In het plangebied is een grootschalige herinrichting voorzien. In figuur 2 is een voorlopige schets van een toekomstige situatie in het plangebied weergegeven. De appartementen, die langs de Rembrandtkade in het westelijk deel van het plangebied staan, zullen in hun bestaande vorm blijven bestaan en worden gerenoveerd. De bebouwing in het oostelijk deel van het plangebied is reeds gesloopt. Hier zullen nieuwe appartementencomplexen verrijzen, waaromheen openbaar groen zal worden aangelegd. Hiertoe zijn in het plangebied bodemingrepen gepland, maar waar welke ingrepen exact zullen plaatsvinden is vooralsnog niet vastgelegd. Ook is onbekend hoe diep er gegraven gaat worden. De verwachting is in ieder geval de bodemingrepen van invloed zullen zijn op de kwaliteit van het archeologisch bodemarchief in het plangebied.

Figuur 2: Tekening van de toekomstige situatie in het plangebied.

5. Beleidskader

Onderzoekskader	Aanvraag omgevingsvergunning
Beleidskader	Bestemmingsplan
Onderzoeksgrens	200 m ² en dieper dan 50 cm –Mv

In 1992 heeft Nederland het Europees Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed ondertekend; ook wel het Verdrag van Malta of Valletta genoemd, naar het eiland en de plaats waar het is ondertekend. Het Verdrag is in 1998 geratificeerd en op 1 september 2007 via de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz) geïmplementeerd. De Wamz is een Wijzigingswet en omvat een wijziging van de Monumentenwet 1988, de Wet Milieubeheer, de Ontgrondingenwet en de Woningwet, op grond waarvan overheden onder andere bij bodemingrepen verplicht rekening moeten houden met het behoud van archeologische waarden. Met ingang van juli 2016 (Erfgoedwet) zal het behoud en beheer van het Nederlandse erfgoed worden geregeld door één integrale Erfgoedwet. De omgang met archeologie in de fysieke leefomgeving zal in de nieuwe Omgevingswet worden geregeld, die naar verwachting in 2021 in werking zal treden.

De gemeente Deventer heeft het archeologiebeleid verankerd in het bestemmingsplan '*Digitalisering Analoge Bestemmingsplannen (2016)*' middels dubbelbestemmingen en gebiedsaanduidingen. Het bestemmingsplan regelt en beschermt archeologie in juridisch-planologische zin. De vertaalslag heeft plaatsgevonden aan de hand van de archeologische verwachtingskaart van de gemeente. Op deze kaart ligt het zuidelijk deel van het plangebied in een gebied met een lage archeologische verwachting. Het noorden maakt echter deel uit van een gebied met een hoge archeologische verwachting. De archeologische waarden zijn binnen dit gebied te verwachten vanaf 50 cm -Mv. Deze verwachtingszone is in het bestemmingsplan opgenomen als een zone met een Waarde – Archeologie 4. Aan dit gebied zijn in het bestemmingsplan aanvullend planregels geformuleerd. Voor gebieden met een Waarde Archeologie 4 geldt dat initiatieven die kleiner zijn dan 200 m² en waarbij bodemingrepen niet dieper reiken dan 50 cm –Mv worden vrijgesteld van archeologisch onderzoek. Omdat de voorgenomen ingreep de vrijstellingscriteria voor dit gebied overschrijdt, geldt een archeologische onderzoeksplicht. Voor ingrepen tussen 100 m² en 200 m² geldt uitsluitend een meldingsplicht.

6. Achtergrondinformatie

In het plangebied heeft reeds een bureauonderzoek plaatsgevonden (Van der Wal, 2018). Op grond van dit onderzoek heeft het plangebied een lage archeologische verwachting op de aanwezigheid van resten uit de prehistorie tot en met de Vroege Middeleeuwen. Deze lage verwachting is gebaseerd op de ligging van het plangebied in de oorspronkelijke uiterwaarden van de IJssel. Het plangebied heeft sinds de Middeleeuwen – toen de IJssel is ontstaan - altijd buitendijks gelegen. Archeologische resten uit de periode vòòr de Middeleeuwen zijn verspoeld geraakt. Er zijn zodoende uitsluitend zandige afzettingen in het gebied te verwachten, die zich sinds de bedijking van de IJssel hier hebben kunnen vormen. In het uiterste noorden bevindt zich een zone met een hoge verwachting, waarbinnen resten uit de Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd aanwezig kunnen zijn. Deze verwachting is tweeledig en gebaseerd op de verwachting dat hier mogelijk militair erfgoed begraven ligt.

- Net ten noordwesten van het plangebied heeft in de Tweede Wereldoorlog een Duitse FLAK-geschutstelling gestaan (aan de Hobbemastraat). Dit is gebaseerd op verschillende luchtfoto's en kaartmateriaal. Vermoedelijk heeft het geschut niet in het plangebied gestaan, maar wel binnen een radius van 100 m. Binnen het plangebied zijn zodoende wel aan deze stelling gerelateerde resten te verwachten (zoals tijdelijke kampementen, loopgraven, afvalresten, Van der Wal, 2018).
- Tevens bestaat de mogelijkheid dat in dit deel van het plangebied resten van een artillerieschans uit de Tachtigjarige oorlog liggen. Deventer is destijds twee keer belegerd geweest, waarbij in 1578 en 1591 langs de IJssel op meerdere plekken geschut werd opgesteld door de Staatse troepen. Eén van deze schansen vormde de artillerieschans, die in 1578 door Hopman Hegeman op de oostelijke oever van de IJssel werd gesticht. Resten van deze schans zijn tot nog toe tijdens onderzoek in de directe omgeving van het plangebied niet gevonden, met uitzondering van diverse loden kogels (ten zuidwesten van het plangebied, Van der Wal, 2018). De vondst van de kogels wijst er in ieder geval op dat in de omgeving van het plangebied toentertijd gevochten is. Zodoende zijn resten uit die tijd in het plangebied niet uit te sluiten.

Het is niet precies bekend in hoeverre latere bodemingrepen het bovenstaande verwachtingspatroon in het plangebied hebben beïnvloed. Het gebied is bebouwd geweest en sinds het derde kwart van de 20^e eeuw aangelegd. Hierbij is in het gebied gegraven, maar in welke mate de oorspronkelijke bodemlagen in het plangebied verdwenen zijn, is niet bekend. Gezien de geringe diepte van de funderingen van de bebouwing in het oostelijk deel van het plangebied, kunnen delen van het archeologisch bodemarchief nog onder de bebouwing bewaard zijn gebleven. In hoeverre is voornamelijk onduidelijk.

7. Werkwijze

Methode	Verkennend booronderzoek
Boorafstand	Grid van 40 bij 50 m
Aantal boringen	10
Techniek	Edelmanboor 7 cm en gutsboor 3 cm
Boordiepte	250 cm –Mv
Dataverwerking	Conform NEN5104

Het onderhavig veldonderzoek bestond uitsluitend uit een verkennend booronderzoek. De verkennende boringen zijn daarbij gebruikt om de bodemopbouw en mate van intactheid van de bodem te bepalen. In totaal zijn verdeeld in het plangebied 10 boringen gezet tot een diepte van maximaal 250 cm -Mv. De boringen zijn verricht met behulp van een Edelmanboor met een diameter van 7 cm. Onnatuurlijk donker gekleurde antropogene lagen en archeologisch relevante natuurlijke bodemlagen zijn door middel van verbrokkeling en versnijding doorzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals bot, aardewerk, baksteen en houtskool).

De boringen zijn zo mogelijk in een boorgrid van 40 bij 50 m uitgevoerd. De locaties van de boorpunten zijn opgenomen in bijlage 1. De coördinaten en hoogteligging ten opzichte van NAP van de punten zijn bepaald aan de hand van het AHN. Het plangebied is op voorhand van de werkzaamheden vrijgegeven voor wat betreft de aanwezigheid van Niet Gesprongen Explosieven (NGE). De werkzaamheden vonden gelijktijdig plaats met het milieukundig veldonderzoek in het plangebied, maar de boringen zijn om praktische redenen niet gecombineerd uitgevoerd.

8. Resultaten veldonderzoek

Veldwaarnemingen

Het onderzoeksgebied lag ten tijde van het veldonderzoek braak. De bebouwing in dit deel van het plangebied is reeds gesloopt en heeft plaatsgemaakt voor gras. Binnen het plangebied zijn enkele hoogteverschillen waar te nemen. Vermoedelijk hangt dit reliëf samen met het grondverzet dat ten behoeve van de sloop van de woningen in dit gebied heeft plaatsgevonden. Foto's van het plangebied tijdens het veldonderzoek zijn weergegeven in figuur 3.

Figuur 3: Foto's van het plangebied ten tijde van het veldonderzoek.

Lithologie en bodemopbouw

De ondergrond van het plangebied wordt hoofdzakelijk bepaald door matig grof, geel tot lichtgeelgrijs zand, dat geïnterpreteerd is als uiterwaardafzettingen van de IJssel. Het zand is matig tot slecht gesorteerd en is vanaf een diepte van 35-185 cm -Mv aanwezig (boring 8 en 4). Het zand is tevens kalkhoudend. Opvallend is dat in het uiterst oostelijke deel van het plangebied ook kleilagen binnen het zandpakket te onderscheiden zijn. Deze variëren in dikte tussen 30 en 110 cm en bestaan hoofdzakelijk uit lichtgeelbruin matig zandige klei (boringen 3, 4, 5 en 101). De kleilagen maken ook deel uit van de uiterwaardafzettingen en zijn vermoedelijk gevormd in depressies in het toenmalige landschap (geulen of tussen zandbanken). De klei ligt hierbij begraven onder zand op een diepte van 125-140 cm (boring 3-101).

In de uiterwaardafzettingen zijn tevens humeuze trajecten te onderscheiden, die antropogeen van oorsprong zijn. Mogelijk betreffen een oud loopniveau, dat al dan niet begraven zijn geraakt onder rivierzand en/of ophoogzand. Het niveau bevindt zich in de top van de klei in boringen 3 (140-180 cm - Mv), 4 (125-155 cm -Mv), 5 (130-160 cm -Mv), 101 (140-180 cm -Mv) en in zand (boring 5, 80-115 cm - Mv, boring 8; 185-195 cm -Mv, boring 9; 190 cm -Mv). In boringen 1, 2, 6 en 7 zijn geen begraven niveaus waargenomen. In de niveaus zijn baksteenresten, houtskool en aardewerk aanwezig (zie volgende paragraaf), dat in de periode Late-Middeleeuwen-Nieuwe tijd dateert. Het homogeen uiterlijk van met name de niveaus in het zand (boringen 5, 8 en 9) wijzen mogelijk op een akker- en/of cultuurlaag (bA(a)p-horizont). In het zuidelijk deel van het plangebied liggen dit niveau begraven onder homogeen rivierzand (boringen 101, 8 en 9), in het noordelijk deel liggen de niveaus begraven onder een humeus ophoogpakket van bruin tot donkerbruingrijs zand (boringen 3, 4 en 5). In het ophoogpakket zijn ook baksteenresten en puinresten aanwezig. Zowel in het ophoogpakket als in het rivierzand zijn geen aanwijzingen voor moderne verstoring of vergraving aanwezig. Hiervoor zijn beide pakketten in de boringen te homogeen en egaal gekleurd (niet vlekkelig of brokkelig). Daarom zijn

deze pakketten niet modern. Alleen de bovenste 40-50 cm van het bodemprofiel is modern verstoord geraakt, vermoedelijk ten behoeve van de aanleg en sloop van de woonwijk.

Archeologisch gezien is de bodemopbouw in het plangebied intact.

Archeologische indicatoren

Tijdens het doorzoeken en versnijden van de grondmonsters heeft op een drietal plekken archeologische indicatoren opgeleverd. Deze zijn alle afkomstig uit het begraven bodemniveau, dat in de verschillende boringen is aangetroffen. Zodoende is dit niveau op basis van dit materiaal te dateren in de Nieuwe tijd. Foto's van de vondsten zijn terug te vinden in bijlage 2.

- In boring 101 is op een diepte van 140 cm -mv een fragment geglazuurd aardewerk gevonden, dat vermoedelijk als Fries aardewerk aan te wijzen is. Dit materiaal dateert in de 17^e eeuw.
- In boring 3 zijn twee fragmenten rood geglazuurd aardewerk gevonden op een diepte van 140 cm -Mv. Dit aardewerk dateert in de Nieuwe tijd, zo mogelijk in de Late Middeleeuwen. Het oppervlak van de scherf is sterk gesleten en aangetast, vermoedelijk als gevolg van ploegen.
- In boring 5 is op 120 cm -Mv een fragment 17^e eeuws steengoed aangetroffen. Het betreft een dunwandig witgebakken fragment, waarop decoratie aanwezig is. De scherf is enigszins verweerd geraakt.

Interpretatie

Op basis van het veldonderzoek is geconstateerd dat de oorspronkelijke bodemopbouw archeologisch gezien intact is. Er zijn in de boringen op verschillende plekken een begraven akker- of cultuurlaag aanwezig die vermoedelijk in de Nieuwe tijd het maaiveld heeft gevormd. Dit is gebaseerd op vondstmateriaal dat uit deze laag afkomstig is, dat hoofdzakelijk in de 17^e eeuw dateert. Op de akker- of cultuurlaag ligt vaak weer geel zand, hetgeen vermoedelijk door toedoen van de rivier is afgezet (getuige de geleidelijke overgang)². Vanaf de 17^e eeuw werd de ontwikkeling van de uiterwaarden langs de IJssel immers weer gekenmerkt door (kleinschalige) aangroei en erosie. Dit werd gestimuleerd door het aanleggen van kribben in de rivier (Cohen, 2009). Mogelijk dateert het zand in de periode erna. Er zijn in het plangebied geen grootschalige bodemverstoringen aangetroffen. Hieruit valt af te leiden dat de verstoring door de aanleg en sloop van de bebouwing in het plangebied beperkt is geweest. Dit betekent dat de archeologische verwachting in het plangebied voor wat betreft de aanwezigheid van resten uit de Nieuwe tijd hoog is (specifiek met betrekking tot de aanwezigheid van militair erfgoed en landgebruik). Hierbij bevinden sporen uit de Nieuwe tijd (17^e eeuw) zich vermoedelijk op het begraven niveau op een diepte vanaf 80 tot 190 cm -Mv (boring 5-9). Resten uit de Tweede Wereldoorlog kunnen zich direct onder verstoringslaag bevinden, op een diepte vanaf 40-50 cm -Mv. Er is dus sprake van een tweetal relevante archeologische niveaus, waarmee tijdens de uitvoering van een eventueel vervolgonderzoek rekening mee gehouden moet worden. Een derde niveau is eveneens niet uit te sluiten, aangezien in boring 5 sprake is van een humeus traject op een diepte van 80-115 cm -Mv en 130-160 cm -Mv.

² Opspuiten van zand is ook niet uitgesloten, maar gezien het egale uiterlijk en de geleidelijke overgang tussen de vermeende akkerlaag en het daarop gelegen zand wordt een natuurlijke ontstaanswijze van het zandpakket verwacht. Dit zou dan mogelijk na de 17^e eeuw gebeurd moeten zijn, als gevolg van toegenomen rivierafvoeren ten tijde van de Kleine IJstijd (18^e eeuw).

9. Beantwoording onderzoeksvragen

Hoe heeft het plangebied oorspronkelijk in het natuurlijk landschap gelegen?

Op basis van het onderzoek is vastgesteld dat het plangebied in de uiterwaarden van de IJssel heeft gelegen. Er is nagenoeg alleen maar beddingzand van de IJssel gevonden met een enkele inschakeling van klei.

Zijn er binnen de bodemopbouw archeologisch relevante bodemniveaus te onderscheiden en hoe diep liggen deze?

In het zand en de klei liggen in het plangebied bodemniveaus begraven, waarin archeologische indicatoren aanwezig zijn die dateren in de Nieuwe tijd. Vermoedelijk betreft het een akkerlaag of cultuurlaag, die indicatief is voor een maaiveld uit die periode. Het niveau is volledig intact en ligt in het grootste deel van het plangebied begraven tussen 80 en 140 cm -Mv. Alleen in het zuidelijk deel van het plangebied ligt de laag dieper, zo rond 140-190 cm -Mv.

In hoeverre zijn de archeologisch relevante bodemniveaus nog intact (verstoring, erosie, afdekkend substraat)?

De oorspronkelijke bodemopbouw in het plangebied is archeologisch gezien intact. Op de meeste plekken is het waargenomen bodemniveau afgedekt met opgebrachte grond of natuurlijke uiterwaardafzettingen (zand). Diepgaande, moderne bodemverstoringen zijn tijdens het veldonderzoek niet waargenomen.

Wat is de archeologische verwachting van het plangebied en in hoeverre is deze te differentiëren in laag, middelhoog en hoog?

De archeologische verwachting op resten uit de Nieuwe tijd is hoog. Er ligt in het plangebied op een diepte tussen 80 cm tot 190 cm een begraven bodemniveau, waaruit archeologische indicatoren uit die tijd aanwezig zijn. Dit bevestigt de verwachting uit het bureauonderzoek van Van der Wal (2018). Een dergelijk niveau is zowel in het noordelijk deel als het zuidelijk deel in het plangebied gevonden, waarmee theoretisch gezien resten uit de Nieuwe tijd in het hele plangebied aanwezig kunnen zijn.

Voor wat betreft de overige perioden is de verwachting in het plangebied laag, aangezien de bodem tot een diepte van 2,5 m -mv uitsluitend uit uiterwaardafzettingen bestaat. Dit resultaat ligt in lijn met de resultaten uit het bureauonderzoek (Van der Wal, 2018).

10. Conclusie en Advies

Conclusie

De archeologische verwachting op resten uit de Nieuwe tijd is hoog voor wat betreft de aanwezigheid van resten uit de Nieuwe tijd hoog is (specifiek met betrekking tot de aanwezigheid van militair erfgoed en landgebruik). Er ligt in het plangebied op een diepte tussen 80 cm tot 190 cm -Mv een begraven bodemniveau, waaruit archeologische indicatoren uit die tijd aanwezig zijn. Dit bevestigt de verwachting uit het bureauonderzoek van Van der Wal (2018) voor wat betreft het noordelijk deel van het plangebied. Omdat dit niveau ook in het zuidelijk deel van het plangebied aanwezig is, kunnen ook hier resten uit de Nieuwe tijd voorkomen. Resten uit de Tweede Wereldoorlog kunnen zich direct onder de moderne verstoringslaag in het gebied bevinden, op een diepte vanaf 40-50 cm -Mv. Voor wat betreft de overige perioden is de verwachting in het plangebied laag, aangezien de bodem tot een diepte van 2,5 m -mv uitsluitend uit uiterwaardafzettingen bestaat. Dit resultaat ligt in lijn met de resultaten uit het bureauonderzoek (Van der Wal, 2018).

Advies

De hoge verwachting leidt ertoe dat in het plangebied met de aanwezigheid van archeologische resten rekening gehouden moet worden uit de Nieuwe tijd (sporen van landgebruik, van een schans of eventueel resten uit de Tweede Wereldoorlog). In het kader van een vergunningsverlening betekent dit dat aanvullende onderzoeksinspanning benodigd is om deze verwachting te toetsen (het vaststellen of, en in hoeverre, in het plangebied sprake is van een behoudenswaardige vindplaats (IVO, karterende en waarderende fase)). Dit onderzoek kan het beste plaatsvinden in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. Doel van dit onderzoek is om de aanwezigheid en aard van de gevonden resten in het plangebied vast te stellen binnen het toekomstig te verstoren gebied. Na dit onderzoek zijn de archeologische resten in het gebied te waarderen en kan eventueel een doorstart naar een opgraving van de toekomstig bouwvlakken. Voor een dergelijk onderzoek dient de werkwijze te worden vastgelegd in een Programma van Eisen (PvE), dat door de gemeente Deventer dient te worden beoordeeld en goedgekeurd.

De noodzaak van een gravend (vervolg)onderzoek wordt mede bepaald door de aard en diepte van de geplande ingrepen in relatie tot de diepteligging van de archeologische niveaus. Dit laat ruimte om eventueel aanwezige archeologische resten in te passen op een archeologievriendelijke manier. Het (beperkt) ophogen van de te bebouwen locaties behoort hier tot de mogelijkheden.

Bovenstaande vormt een advies. Op grond van de resultaten van het rapport en het advies zal het bevoegd gezag (de gemeente Deventer) een selectiebesluit nemen over de daadwerkelijke omgang met eventueel aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied.

11. Geraadpleegde bronnen

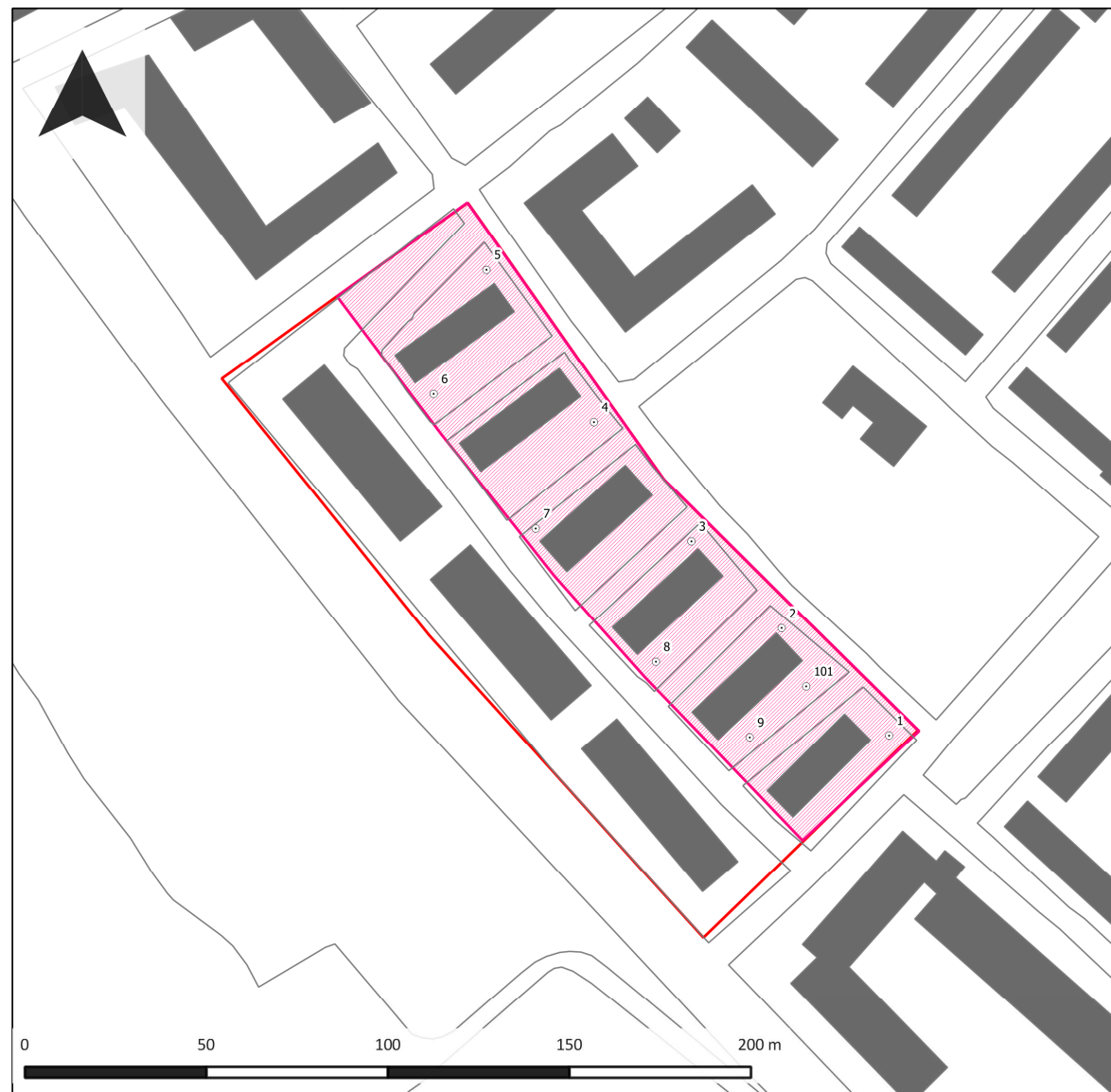
Archeologische kaarten en databestanden:

- Archeologische Monumenten Kaart (AMK), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007.
- Archeologisch Informatie Systeem III (Archis), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2016.
- Verwachtingskaarten van de gemeente Deventer
- www.ruimtelijkeplannen.nl
- www.topotijdreis.nl

Literatuur:

- Van der Wal, M., 2018. Bureauonderzoek Rembrandtkade (project A926) Gemeente Deventer, archeologisch bureauonderzoek 926. Archeologie Deventer, Deventer.

Bijlage 1: Boorpuntenkaart

Boorpuntenkaart

Project:
18020080

Toponiem:
Rembrandtkade (ong.)

Plaats:
Deventer

Legenda

- Plangebied
- Onderzoekgebied
- Boorpunten

Bijlage 2: Foto's van de boringen

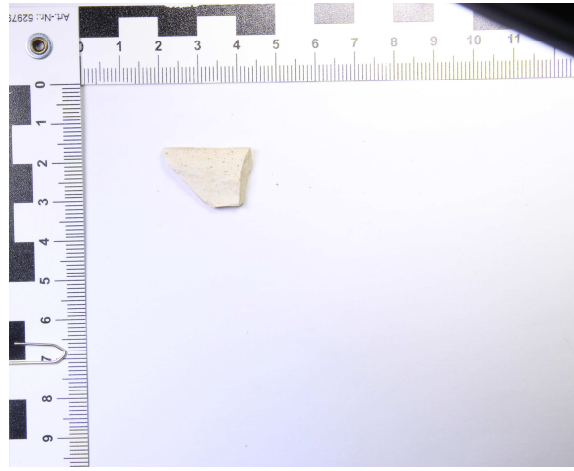
Foto van boring 5

Foto van boring 9

vondsten uit boring 3

vondsten uit boring 5

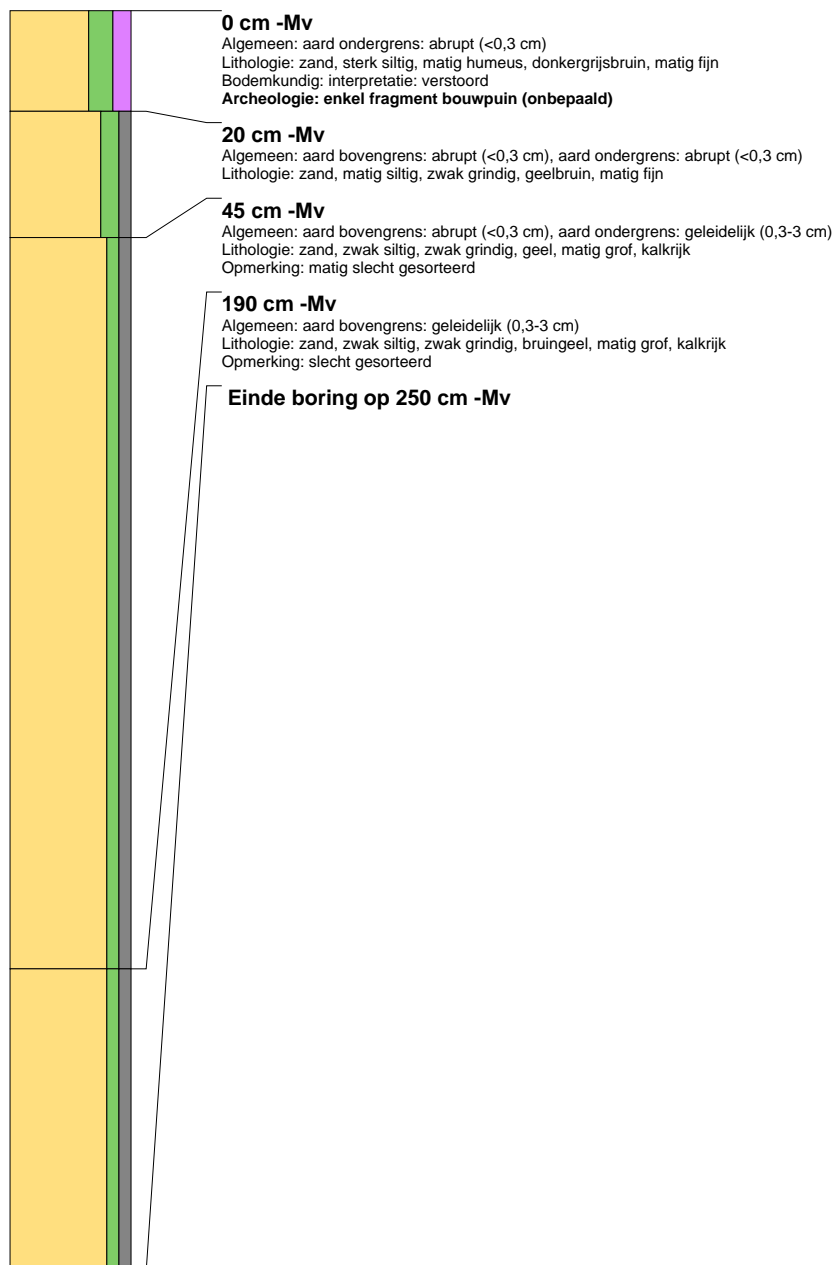
vondsten uit boring 101

Bijlage 3: Boorbeschrijvingen

boring: DEVENT-1

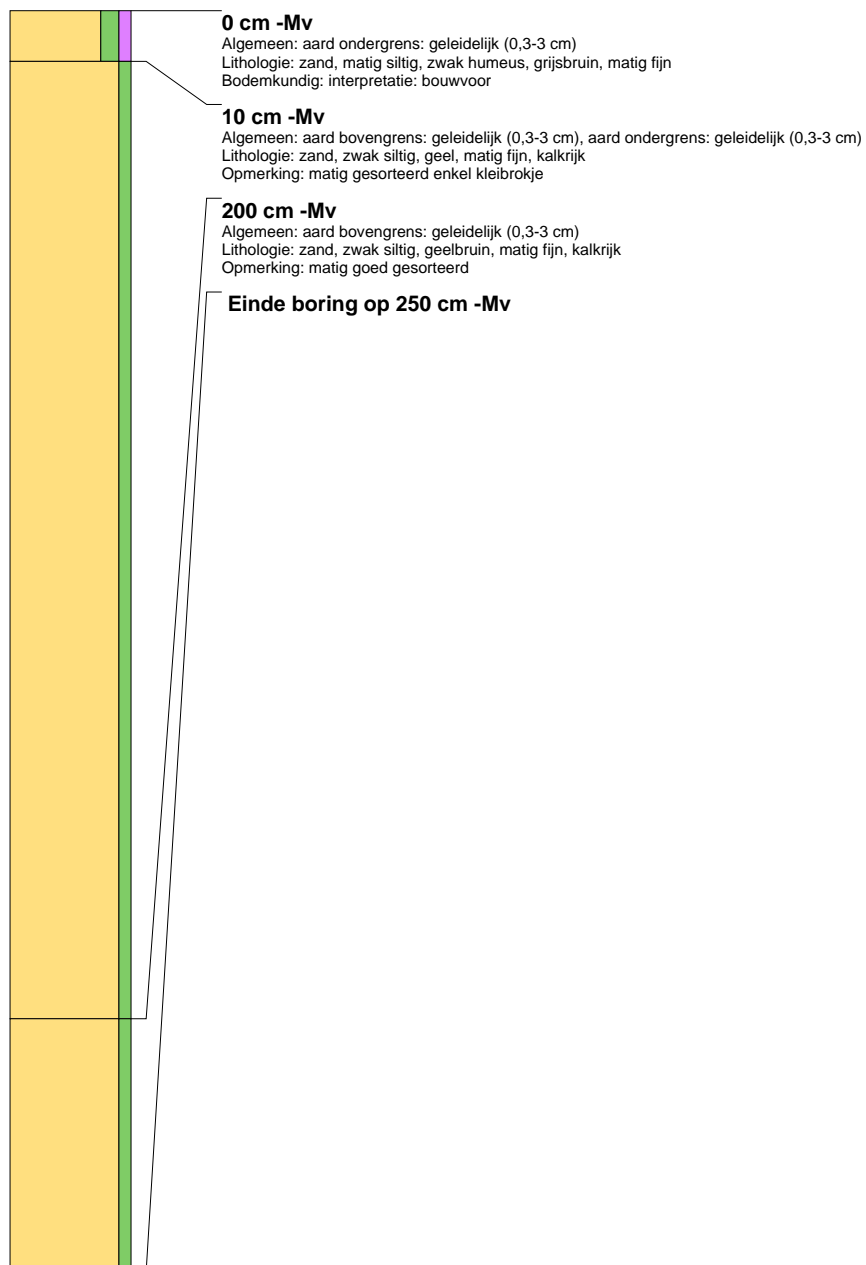
beschrijver: MS, datum: 7-3-2018, landgebruik: plantsoen, provincie: Overijssel, gemeente: Deventer, opdrachtgever: Tauw, uitvoerder: Transect

boring: DEVENT-2

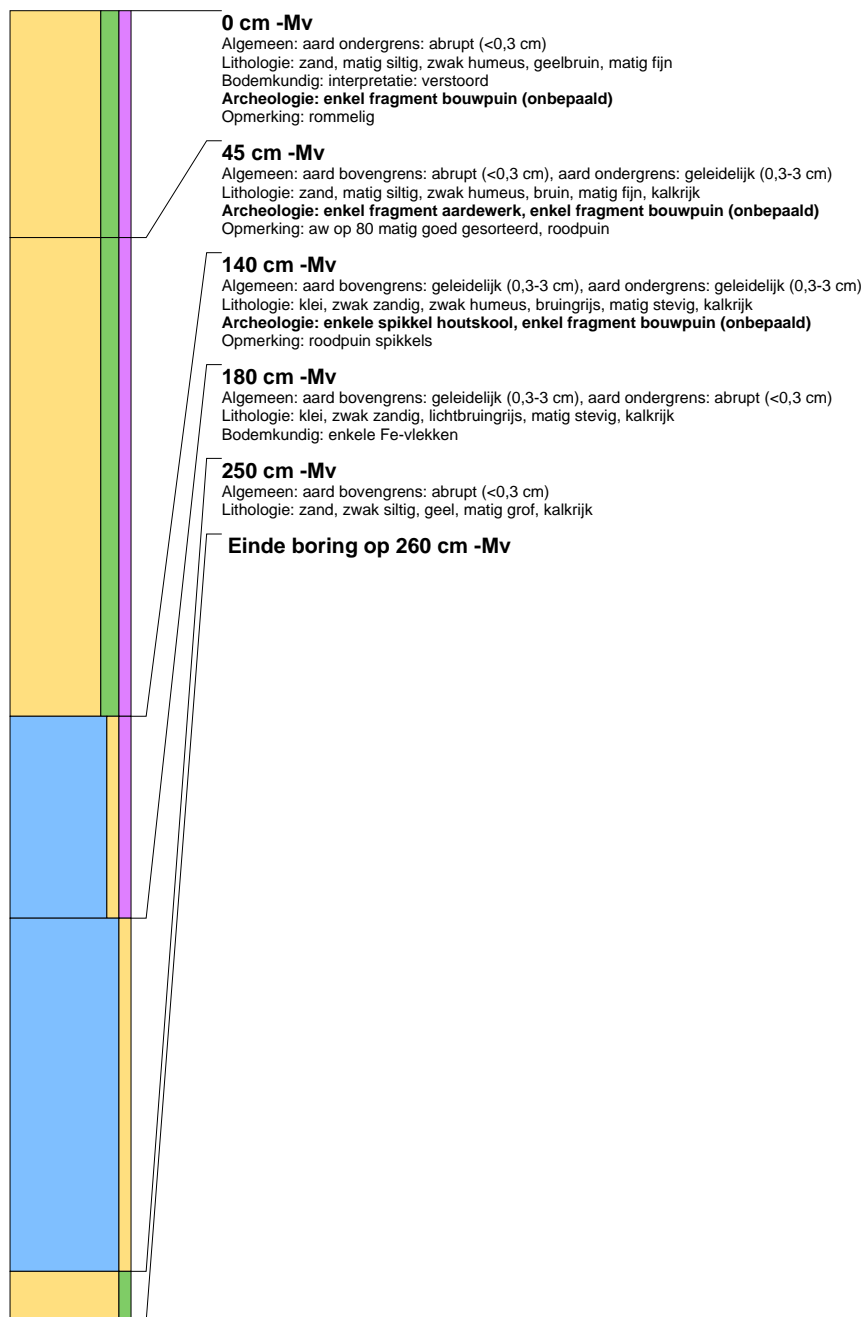
beschrijver: MS, datum: 7-3-2018, landgebruik: plantsoen, provincie: Overijssel, gemeente: Deventer, opdrachtgever: Tauw, uitvoerder: Transect

boring: DEVENT-3

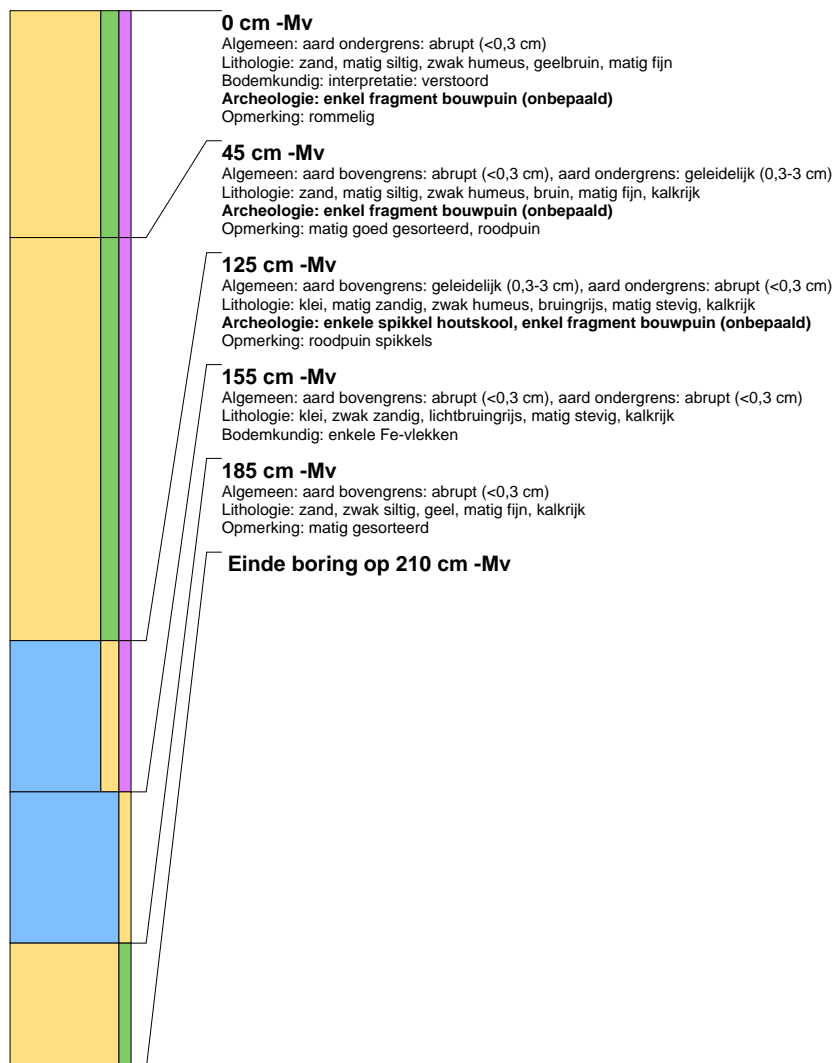
beschrijver: MS, datum: 7-3-2018, landgebruik: plantsoen, provincie: Overijssel, gemeente: Deventer, opdrachtgever: Tauw, uitvoerder: Transect

boring: DEVENT-4

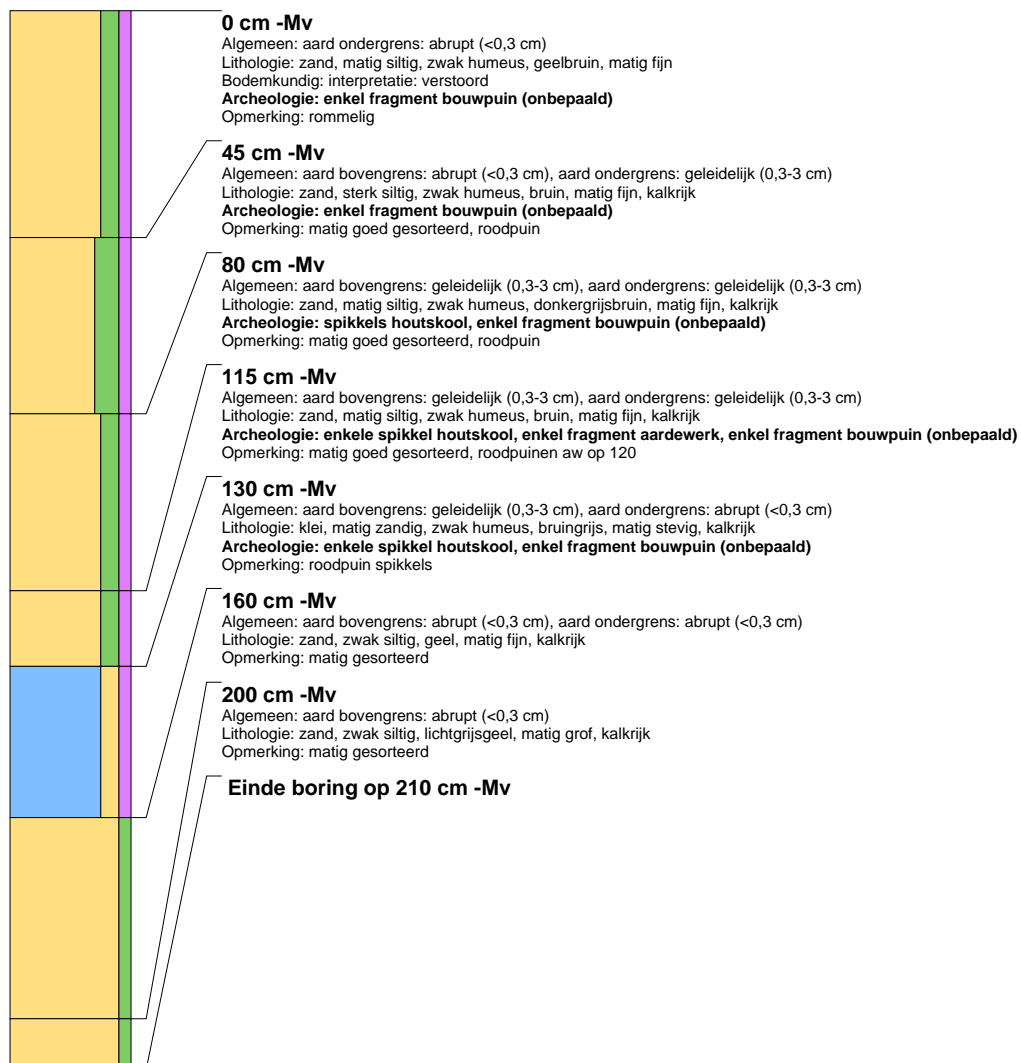
beschrijver: MS, datum: 7-3-2018, landgebruik: plantsoen, provincie: Overijssel, gemeente: Deventer, opdrachtgever: Tauw, uitvoerder: Transect

boring: DEVENT-5

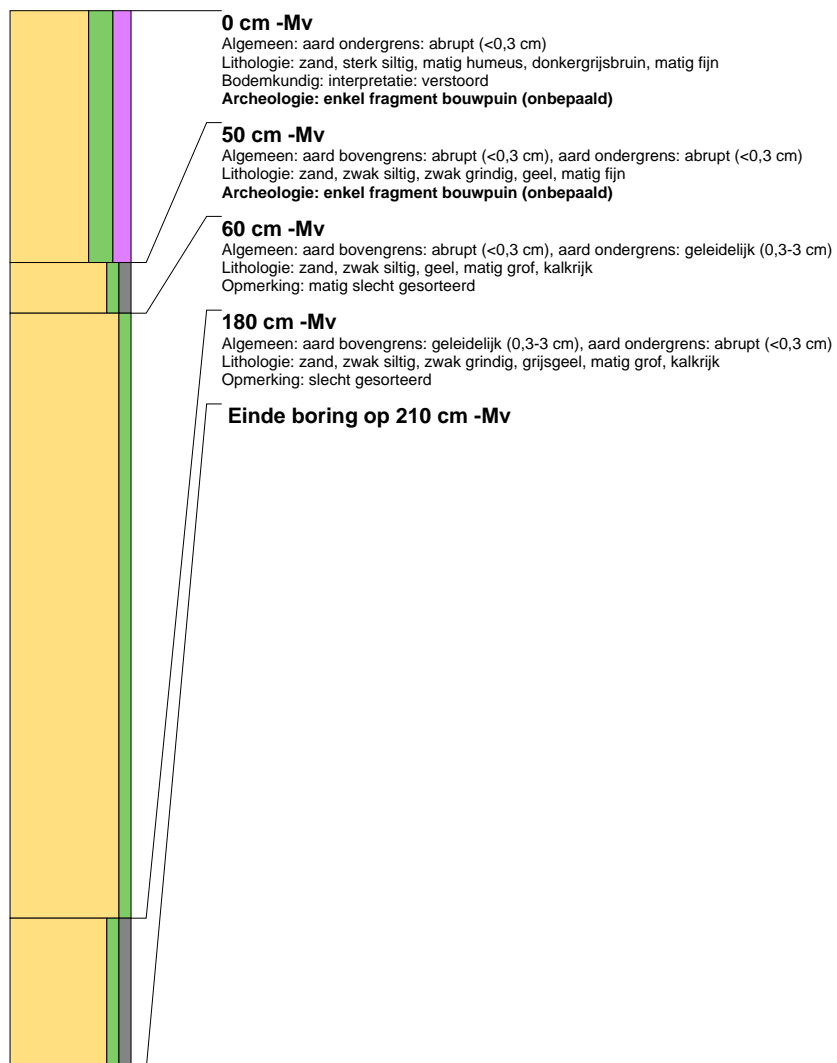
beschrijver: MS, datum: 7-3-2018, landgebruik: plantsoen, provincie: Overijssel, gemeente: Deventer, opdrachtgever: Tauw, uitvoerder: Transect

boring: DEVENT-6

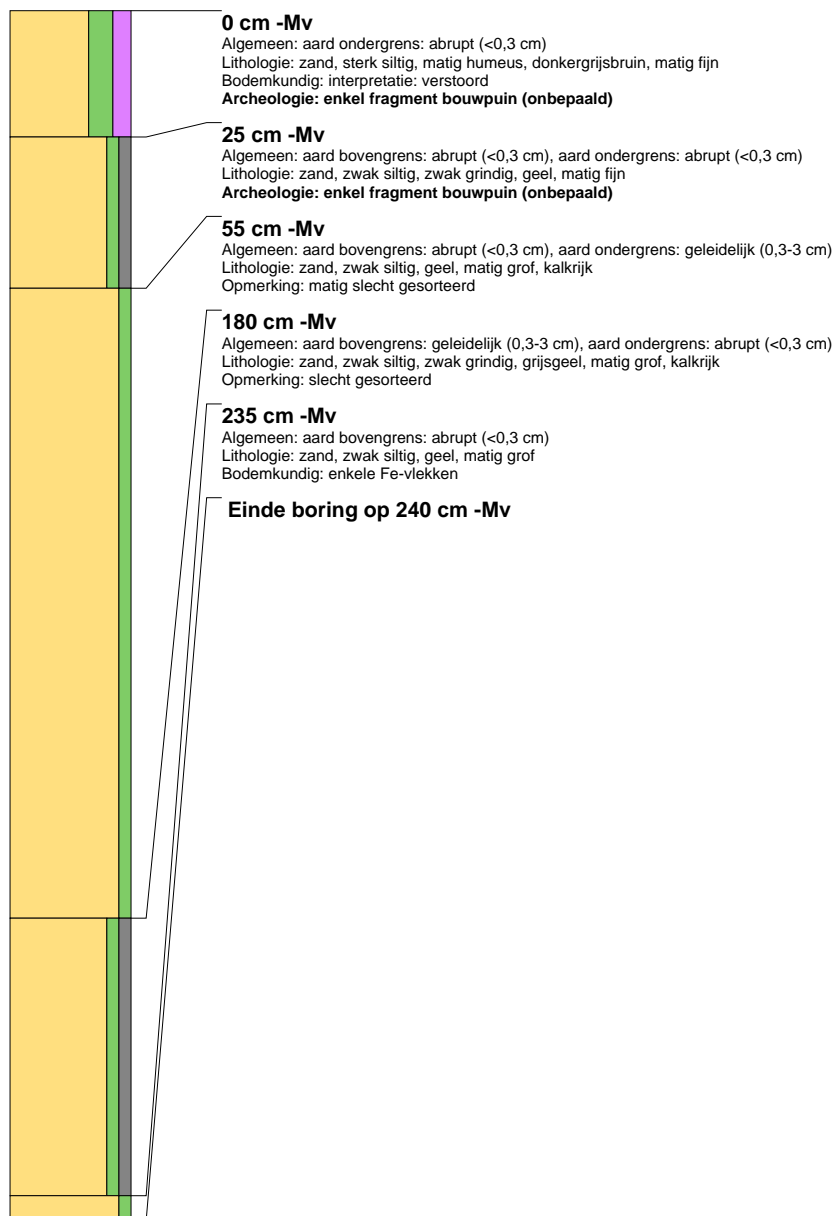
beschrijver: MS, datum: 7-3-2018, landgebruik: plantsoen, provincie: Overijssel, gemeente: Deventer, opdrachtgever: Tauw, uitvoerder: Transect

boring: DEVENT-7

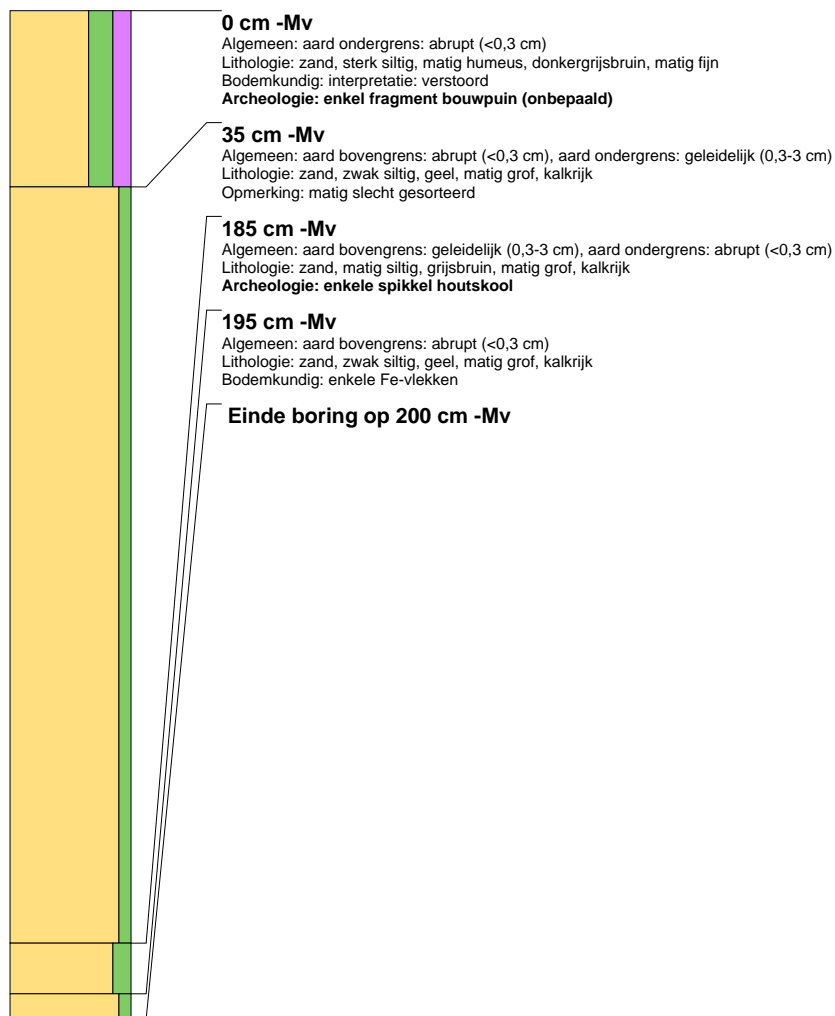
beschrijver: MS, datum: 7-3-2018, landgebruik: plantsoen, provincie: Overijssel, gemeente: Deventer, opdrachtgever: Tauw, uitvoerder: Transect

boring: DEVENT-8

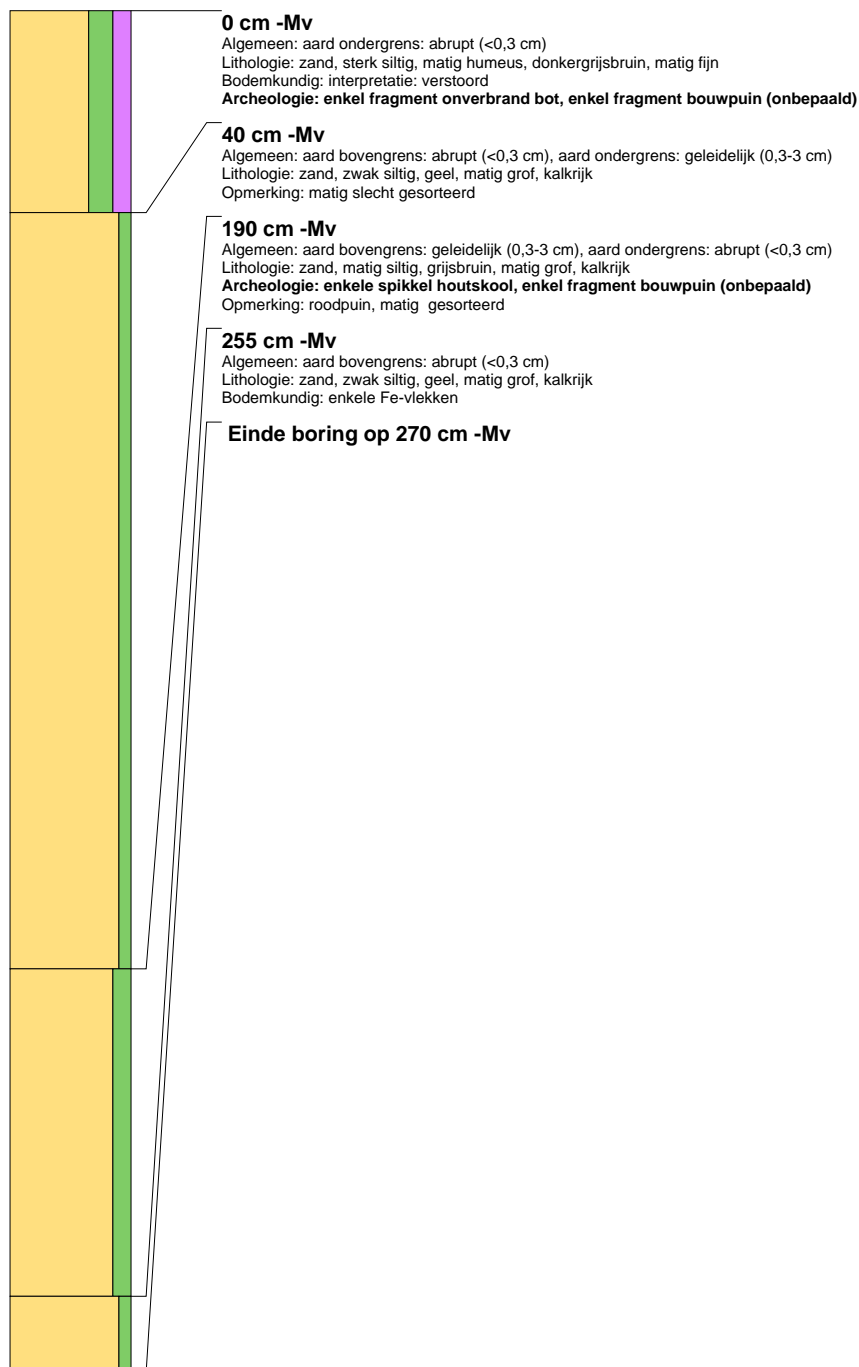
beschrijver: MS, datum: 7-3-2018, landgebruik: plantsoen, provincie: Overijssel, gemeente: Deventer, opdrachtgever: Tauw, uitvoerder: Transect

boring: DEVENT-9

beschrijver: MS, datum: 7-3-2018, landgebruik: plantsoen, provincie: Overijssel, gemeente: Deventer, opdrachtgever: Tauw, uitvoerder: Transect

boring: DEVENT-101

beschrijver: MS, datum: 7-3-2018, landgebruik: plantsoen, provincie: Overijssel, gemeente: Deventer, opdrachtgever: Tauw, uitvoerder: Transect

